

İsmayıl Umudlu
Azərbaycan MEA Arxeologiya və Etnoqrafiya İnstitutu,
Tarixi etnoqrafiya şöbəsi, elmi işçi
E-mail: ismail.umudlu@mail.ru

NAXÇIVAN QƏZASI YAYCI KƏNDİ ÜZRƏ SULTANLARIN ŞƏCƏRƏSİNƏ DAİR

Açar sözlər: Naxçıvan, xan, Kəngərli, Dərələyəz, İbrahim sultan, Həbibbəyli
Ключевые слова: Нахчыван, хан, Кенгерлы, Дерелагаз, Ибрагим султан, Габиббейли
Keywords: Nakhchivan, khan, Kengerli, Daralagaz, Ibrahim sultan, Habibbeyli

Naxçıvan xanlığının Rusiya tərəfindən ilhaqına qədər bu diyarın ayrı-ayrı mahallarını idarə etmiş türk-müsəlman sultanlarının şəcərələri genealoji maraq dairəsində olan elmi məsələdir. Bu sultan soylarından biri Naxçıvan inzibati ərazi vahidinin tərkibindəki Dərələyəz mahalını idarə etmiş, Yaycı kəndi ilə lo-kallaşan, xalq arasında İbrahimsultanlılar deyə tanınan soydur. İkicildlik “Naxçıvan Ensiklopediyası”nda bəzi sultan soylarının şəcərələrinə yer verilsə də, Kəngərli İbrahimsultanlılar diqqətdən kənar qalmışdır. Halbuki onların şəcərələrinin erkən dövrü barədə tarixi mənbələrdə genealoji mahiyyətdə xeyli bilgiler əks olunmuşdur. Bu mənbələrə isnadla, İbrahimsultanlıların şəcərəsinin XVII yüzilin ilk yarısından XIX yüzilin ortalarına qədərki naməlum dövrünə (daha yaxın dövr əsasən bəllidir) etno-tarixilik aspektində xeyli dərəcədə aydınlıq gətirmək mümkün olmuşdur.

Naxçıvanın iri kənd yaşayış məntəqələrindən olan Yaycı kəndi üzrə sultanların şəcərəsində soyun adı bilinən ulu əcdadı XVIII yüzildə yaşamış, mərkəzi Təbriz olan Azərbaycan ölkəsinin Naxçıvan tüməninə daxil olan Dərələyəz mahalının idarəçisi **Rəhim sultan**dır.

Tarixi mənbələrdə Rəhim sultan, onun əcdadı, onun oğulları, nəvələri barədə xeyli şəcərəvi bilgilərə rast gəlinir. Məsələn, Avşarlar sülaləsini hakimiyyətdə əvəz etmiş Kərim xan Zəndin 1773-cü ilin martında verdiyi, yeni maliyyə ilinin əvvəlindən Rəhim sultanın Naxçıvan tüməni üzrə maliyyə vəkili (*vəkaləti-maliyyə* - maliyyə xidmətinin rəisi) vəzifəsinə təyin edilməsi barədə fərmanda onun “böyük və əzəmətli xanlardan (olmuş) **Vəliqulu xanın** nəticəsi” (farsca mətnə: “*nəticət əl-xəvanin əl-əzam Vəliquli xan*”) olduğu qeyd edilir [1, 92]. Vəliqulu xan Kəngərli 1736-cı il hadisələrində həyatda idi və Naxçıvan vilayətində tayfa başçısı (yəni Kəngərliyənin başçısı) statusunda göstərilir [2, 27]. Vəliqulu xan həmin əsnada yaşlı adam olmalı idi və xatırladığımız bu informasiya sözügedən soyun şəcərəsini ən azından XVII yüzilin ikinci yarısından başlamağa imkan verir. Aradan təqribən on il keçəndən sonra Kəngərli elinin başçısı və Naxçıvan Xanlığının əsasını qoyan feodal kimi Heydərqulu xan

Kəngərlinin adı çəkilməyə başlayır, lakin Heydərqulu xan ilə Vəliqulu xanın qohumluq bağlantısı konkret bəlli deyildir. Bundan başqa, 1770-ci illərin hadisələrində yeni bir Vəliqulu xan Kəngərlinin adı çəkilir [2, 59]. Bizə görə, bu şəxs də daşdığı ada görə, əvvəlki Vəliqulu xanın soyundan olmalıdır. Şəcərənin bu istiqaməti hələlik naməlumdur.

Rəhim sultana gəldikdə, ondan sonra gələnlər şəcərəvi ardıcılıqla izləyə bilər. Eyni zamanda tümənin maliyyə vəkilini kimi məsul bir vəzifəni daşıya bilməsi üçün Rəhim sultanın yetərli dərəcədə təhsilli olduğunu düşünmək olar. Bizcə, nəşildə XIX yüzildə rast gəlinən Vəkil sultan şəxsində baba Rəhim sultan və onun daşdığı olduğu vəzifə (maliyyə vəkilini) yad edilir.

Növbəti ilin əvvəlində - 1774-cü ilin mart-aprelində (1188-ci ilin səfər ayı) Rəhim sultan Dərələyəzi (nisbətə belə göstərilib) ərizə ilə Kərim xan Zəndə müraciət edərək bildirir ki, xidməti vəzifəsi ilə əlaqədar olaraq Naxçıvan şəhərində yaşayıb işlədiyindən Dərələyəz mahalını sahibsiz qalıb. Odur ki, oğlu **Əlidost bəy**in Dərələyəz mahalına onun naibi olaraq təsdiq olunmasını xahiş edir. Onun bu xahişi müsbət qarşılır və müvafiq fərman verilir [1, 98].

Bu faktlardan belə bir mülahizə yürütmək mümkündür ki, sözügedən vəzifə təyinatına qədər Rəhim sultan Dərələyəz mahalını idarə etmiş, əgər oğlu Əlidost bəy Dərələyəz mahalını idarə etmək qabiliyyəti və yaş həddindədirsə, deməli, ən azından otuz yaşlarında olmalıdır. Bu halda Rəhim sultan özü ən azından əlli yaşlarında olmalı idi. Yəni Rəhim sultan təqribən 1720-ci illərdə doğulmuş olmalıdır.

Naxçıvan əyaləti Dərələyəz mahalının kameral təsvirinə (1831-ci il) isnadla XVIII əsr mənbələrində adı çəkilən Rəhim sultanın 1831-ci ildə Yaycı kəndi üzrə dörd oğlunun olduğu müəyyən edildi: Əlidost sultan, Dostəli bəy, İbrahim sultan və Usub bəy (Yusif bəy).

Rəhim sultan elə həmin əsnada - 1774-cü ilin mart-aprelində (1188-ci ilin səfər ayı) Kərim xan Zəndə ünvanladığı yeni ərizəsində məlumat verir ki, Naxçıvan tüməninə daxil olan Yaycı və Dərələyəz kəndlərinin rəiyyətinə kimisi İrəvana, kimisi də Naxçıvana çıxıb gedib və getdikləri yerlərdə məskunlaşmışlar. Rəhim sultan Yaycı (nisbətini belə göstərib) Kərim xan Zəndədən Xamaka (Xaçık ?), Paşadüz, Çəkədüz, Qalakolux, Başkənd, Titula, Cüdə, Danzik, Amurlu, Kəllədağ, Axda, Ərdəşir, Pürə kəndlərindən olan rəiyyəti toplamaq və onları öz əzəli yerlərində sakin etdirmək barədə Naxçıvan tüməni hakiminə (Şükruulla xan) fərman göndərməsini rica edir. Kərim xan Zəndə müvafiq fərman göndərmişdir [1, 99-100].

Naxçıvanın bu dövrdə mərkəzi hakimiyyət tərəfindən tümən adlanmasına gəldikdə, tarixdən bəlli olduğu kimi, tümən – Elxanilər dönməndən bəri əhalisi 10 min nəfərdən çox olan, mahallara bölünmüş vilayətə deyilirdi. Tüməni əmir, mahalları isə mahalın bəyi idarə edirdi. Naxçıvan tüməni Təbriz, Ərdəbil, Meşkin, Xoy, Sərab, Marağa və Mərəndlə yanaşı Azərbaycan əyalətinin tərkibində idi.

Mənbələrdə Yaycı, Dərələyəz sultanları - Rəhim sultanın törəmələri və onların hərbi və siyasi hadisələrdə iştirakları barədə XIX yüzilin əvvəllərinə aid xeyli məlumatlara rast gəlinir. Məsələn, şahzadə Abbas Mirzə 1809-cu ilin avqust-sentyabr aylarında (1224-cü ilin rəcəb ayı) verdiyi fərmanda Abbasəli sul-

tana əmr edir ki, Şərurdan Rabati-Səlim məntəqəsinə yüklərin daşındığı yolu quldurlardan ciddi mühafizə etsin [1, 150].

Bəlli olur ki, II Rus-İran savaşının gedişində rus qoşunları Naxçıvan istiqamətində irəliləyəndə Yayıcı ağası Abbasəli sultan Dərələyəzə gələn və əhalini oradan sıxışdırıb qovmağa çalışan ruslara ciddi müqavimət göstərən və Abbas Mirzə 1827-ci ilin may-iyun ayında (1242-ci ilin zilqədə ayı) verdiyi fərmanda onun bu xidmətini yüksək qiymətləndirir [1, 220].

Abbas Mirzənin 1827-ci ilin sentyabr-oktyabr aylarına təsadüf edən (1243-ci il, rəbiül-əvvəl) fərmanında Abbasəli sultana əmr olunur ki, hadisələrdən dolayı Şərurun ətraf bölgələrə səpələnmiş əhalisini toparlasın. Həsənəli sultan da bu iş üçün ona köməyə ezam olunur [1, 224]. Abbas Mirzə eyni zamanda bildirir ki, Dostəli sultan ona ruslardan məktub gətirib.

Yenə Abbas Mirzənin 1827-ci ilin sentyabr-oktyabr aylarına təsadüf edən (1243-ci il, rəbiül-əvvəl) fərmanlarında dövlət qarşısında canfəşanlıqla xidmət etdiklərindən dolayı Hüseyinalı sultanın maaşı illik 40 tümənə [1, 222], İbrahim sultanın maaşı ildə 40 tümənə, Şirəli sultanın maaşı isə ildə 30 tümənə qədər qaldırılır [1, 225].

Naxçıvan əyalətinin böyük yaşayış məntəqələrindən biri olmuş Yayıcı kənd camaatının başçısı **Hüseyinalı sultan Əlidost sultan oğlu** təqribən 1830-31-ci illərdə 45 yaşında həyatdan getmişdir. Həmin əsnada onun altı arvadı (Nənəxanım 40 yaşında; Mahpəri 35 y; Hüsnü 28 y; Pəri 30 y; Yetərəxan 28 y; Səkinə 15 y.), dörd oğlu (Həsənəli 20 y; onun arvadı Səkinə 20 y; oğlu Əhməd 1 y; qızı Fatma 2 y; qardaşları; Fəzləli 12 y; Abbasqulu 3 y; Lütfəli 7 y.) və üç qızı (Bəyim 15 y; Zeynəb 10 y; Hüsnücahan 7 y.) olub [3, 39].

Onun böyük oğlu Həsənəli 1842-ci ildə sultan olaraq qeyd edilir. İndi onun dörd oğlu var (Əhməd 12 y, Əli 6 y, Vəli 2 y, Mehdi 2 y) [3, 247].

XVIII əsr mənbələrində Naxçıvan diyarında cərəyan edən hadisələrdə adı keçən **Abbasəli sultanın** (bizcə Əlidost sultanın oğlu, Rəhim sultanın nəvəsidir) adı sonralar bəzən "Abbasqulu sultan" şəklində də qeyd edilir ki, bu da şübhəli inancından irəli gəlir. Abbasəli sultan (Abbasqulu sultan) təqribən 1828-1829-cu illərdə 50 yaşlarında ikən həyatdan gedib. Onun üç evliliyi və doqquz oğlu olub. Vəfat edəndə iki arvadı: Mələk (35 yaşında) və Gözəl (32 yaşında) həyatda idilər. Naxçıvan əyaləti Dərələyəz mahalının 1831-ci ilə aid kameral təsvirində ailə başçısı olaraq böyük oğlu Bayramqulu sultan (30 yaşında) göstərilir. Onun arvadı Pəricahan 25 yaşındadır, iki oğlu, iki qızı var: Abdulla 3 y, İbrahim 1 y, Mələknisə 9 y, Şərəfnisə 8 y; qardaşları: Məmmədrəhim bəy 25 y (iki arvadı var – Səkinə 20 y, Səkinə 22 y.), Həzrətqulu bəy 28 y (arvadı Qızxanım 18 y, oğlu Ələsgər 3 y, qızı Bəyimcan 1 y.); Məmmədkərim bəy 22 y (arvadı Xırda 18 y.); Mehdiqulu bəy 15 y; İmamqulu 14 y; Nəcəfqulu 12 y; Əliqulu 8 y; Məmmədbağır 3 y. [3, 55].

Bizcə, **Qasım sultan** da Əlidost sultanın oğludur. Qasım sultan 1831-ci ildə artıq həyatda yoxdur, böyük oğlu Şirəli sultan (30 yaşında) ailənin başçısıdır. İki arvadı var: Zeynəb 25 y; Zöhrə 20 y; iki oğlu (Abdulla 10 y, Zeynalabdı 4 y.) və iki qızının (Ümmügülüm 4 y, Fatma 1 y.) olduğu göstərilir. Qardaşı Mirzəli bəyin 22 yaşını var, evlidir, arvadı Şirin 15 yaşındadır [3, 55].

Dostəli bəy Rəhim sultan oğlu (1831-ci ildə 50 yaşındadır, yəni təqribən 1781-ci il doğumlu) əhalisi tatarlardan (yəni Azərbaycan türklərindən) ibarət olan kiçik Dizə kəndində (Axura kəndinin yaxınlığındadır və vergiləri bu kəndlə birlikdə ödəyir) yaşayır və onun ailə tərkibi belədir: arvadı Şəhrəbanu 40 yaşında, 3 oğlu var: 1. Fətəli bəy 25 yaşında, onun arvadı Hədiyyə 20 yaşında, oğlu Əli 5 yaşında; 2. Lütəli 10 yaşında, 3. Kəlbəli 5 yaşında [3, 36].

Dərələyəz mahalının əhalisiz qalan boş kəndlərindən Muğancıq kəndinin Dostəli bəyə məxsus olduğu göstərilir [3, 153].

1842-ci ildə Dostəli bəy və 3 oğlu Yaycı kəndinə “yeni gələnlər” (Dizə kəndindən) kimi qeydə alınırırlar [3, 159].

Əhalisi tatar (türk) olan, 246 ailənin yaşadığı Yaycı kəndindən Şərrun Abbas qışlağı məntəqəsinə köçüb yerləşənlər arasında **İbrahim sultan Rəhim sultan oğlu da var** (1831-ci ildə 50 yaşlarında olduğu göstərilir). Ailə tərkibi belədir: 2 arvadı: Mehricahan 35 yaşında, Ləbixan 40 yaşında və 4 oğlu var: 1. Məmmədali 20 yaşında, onun arvadı Nənəxanım 15 yaşında, oğlu Hüseynqulu 3 yaşında; 2. İsmayıl 14 yaşında, Abbas 9 yaşında (ölüb) və Sadıq 5 yaşında [3, 55].

İbrahim sultan 1842-ci ilin kameral təsvirində 57 yaşında göstərilir [3, 255]. Bu, daha dəqiq rəqəmə bənzədiyinə görə hesab etmək olar ki, təqribən 1785-ci il doğumlu olmaqla, Rəhim sultanın yaşca ikinci oğludur.

Usub bəy Rəhim sultan oğlunun 1842-ci ildə həyatda olmadığı, iki oğlunun - Ələkbər bəy (30 yaşında), onun oğlu Mahmud (7 yaşında) və Kazım bəyin (27 yaşında) Yaycı kəndində yaşadığı qeyd olunur [3, 256].

1842-ci ilin kameral təsvirində Naxçıvan qəzasının Yaycı kəndində 20 sultan ailəsi qeydə alınmışdır. Kəndin sultan ailələri bu şəkildə sıralanır:

198. İbrahim sultan Rəhim sultan oğlu 57 yaşında; oğlu Sadıq 20 y.

199. Məmmədali İbrahim sultan oğlu 30 y; oğulları: Hüseyn 12 y; Mehdi 4 y.

200. İsmayıl İbrahimqulu oğlu 25 y; oğlu Məhəmməd 7 y.

201. Bayramqulu sultan Abbasəli sultan oğlu 45 y; oğulları: Abbasqulu 10 y; İbrahim 8 y; Təmo 6 y; Əli 3 y.

202. Məmmədrəhim bəy Abbasəli sultan oğlu 40 y.

203. Həzrətqulu bəy Abbasqulu sultan oğlu 45 y; oğlu Ələsgər 12 y.

204. Məmmədkərim bəy Abbasqulu sultan oğlu 35 y; oğulları: Məhəmməd 7 y; Əli 2 y.

205. Mehdiqulu bəy Abbasqulu sultan oğlu 25 y.

206. İmamqulu bəy Abbasqulu sultan oğlu 22 y.

207. Nəcəfqulu bəy Abbasqulu sultan oğlu 20 y; qardaşları: Əliqulu 20 y; Məmmədbağır 12 y.

208. Şirəli sultan Qasım sultan oğlu 45 y; oğulları: Abdulla 25 y; Zeynalabdı 14 y.

209. Mirzəli bəy Qasım sultan oğlu 35 y.

210. İsmayıl bəy İbrahim bəy oğlu 26 y.

211. Rzaqulu bəy Cəfərqulu bəy oğlu 47 y; oğulları: Nəcəfqulu 18 y; Hüseynalı 7 y.

212. Ələkbər bəy Usub bəy oğlu 30 y; oğlu Mahmud 7 y.

213. Kazım bəy Usub bəy oğlu 27 y.

214. Səməd bəy Məmmədhüseyn bəy oğlu 50 y; oğulları: Ağarza 25 y; Şıxəli 18 y.

215. Nəsrulla Qədir bəy oğlu 20 y, qardaşı Əsədulla 14 y.

216. Ağa bəy Məmmədhüseyn bəy oğlu 35 y; oğulları: Məmmədhüseyn 7 y; Məhəmməd 2 y.

217. Həsən Məmmədhüseyn bəy oğlu 25 y; qardaşı Abdurəhim 20 y. [3, 255-256]. Göründüyü kimi, bu ailə tərkibləri vacib şəcərəvi bilgiləri özündə ehtiva edir.

Adı keçən sultanların mülkiyyət hüquqları barədə də xeyli yeni məlumatlar üzə çıxır. Məsələn:

Yuxarı Danzik kəndinin torpaqları Şirəli sultan Qasım sultan oğlunun mülkiyyətindədir [3, 62].

Tatarlar, yəni etnik türklər yaşayan Civə kəndinin torpaqları Hüseyinalı sultanın mülkiyyətindədir [3, 64].

Rus idarəçiliyinin ilkin dövrlərində hələ XVIII yüzildə torpaqları Rəhim sultanın mülkiyyətində olan yaşayış məntəqələrinin yenə də onun varislərinin mülkiyyətində saxlandığını görürük. Məsələn, Dərələyəz mahalının əhalisiz qalan boş kəndlərindən Kəllədağ, Havuş, Tamaşalıq, Bəydərə, Qortun kəndləri torpaqlarının 1831-ci ildə İbrahim sultana, Hüseyinalı sultana və Bayramqulu sultana məxsus olduğu göstərilir [3, 151, 153]. 1842-ci ildə bu vəziyyət Kəllədağ və Bəydərə kəndlərinə münasibətdə qalır [3, 236]. Qortun kəndi də onların mülkiyyətindədir [3, 238].

Naxçıvan qəzası Dərələyəz mahalının 1842-ci ilə dair kameral təsvirinə isnadla, əhalisi şişməzhəb tatarlardan ibarət Axura kəndinin mülkədar torpaqları Həsənalı sultan, Hüseyinalı sultan və İbrahim sultan Rəhim sultan oğluna, Bayramqulu sultan Abbasəli sultan oğluna, Şirəli sultan Qasım sultan oğluna, **Usub bəy Rəhim sultan oğluna** məxsusdur [3, 240].

Əhalisi şişməzhəb tatarlardan ibarət Həməzlibəy Dizəsi kəndinin torpaqlarının Yayıcı kəndindən olan Həsənalı sultan, İbrahim sultan Rəhim sultan oğlu, Bayramqulu sultan, Dostəli bəy və Şirəli sultanın mülkiyyətindədir [3, 244].

Otuz erməni ailəsinin yaşadığı Xaçık kəndi də Həsənalı sultan Hüseyinalı sultan oğlu, İbrahim sultan və Usub bəy Rəhim sultan oğulları, Bayramqulu sultan Abbasəli sultan oğlu və Şirəli sultan Qasım sultan oğlunun mülkiyyətindədir və götürülən məhsulun 30-dan 6 hissəsi onlara çatır [3, 261].

Dərələyəz mahalının 1831-ci il kameral təsvirində torpaqları dövlət mülkiyyətində olan, Qaraçorlu tayfasına (etnik türklərdir) mənsub ailələrin yaşadığı Heşin kəndinin torpaqları üzərində mülkiyyət hüququnun 1827-ci ildə (Naxçıvan xanlığının Rusiya tərəfindən ilhaqı ərəfəsində) Hüseyinalı sultan tərəfindən mənimsəndiyi qeyd olunur [3, 66].

Çox təəssüf ki, ikicildlik "Naxçıvan ensiklopediyasında Yayıcı sultanları və onların şəcərəsi barədə məqalə yer almır. Halbuki, bu soyun təmsilçilərinin diyarda cərəyan etmiş hərbi-siyasi hadisələrdə iştirakları onların şəcərəsinə genealoji marağı əsaslandırır. Bütün bunlar soyun şəcərəsinin əsaslı şəkildə, ciddi genealoji müstəvidə öyrənilməsinə zəruri edir.

Yazılı mənbələrdə, arxiv fondlarında keçmiş Naxçıvan qəzasının əsilzadə zümrəsini təşkil etmiş soylar barədə çoxlu sayda materiallara rast gəlinir. Bü-

tün bunlar, eləcə də keçmişdə bəylər-ağalar zümrəsindən olduqları səbəbincə 1920-30-cu illərdə Naxçıvan MSSR-dən repressiya olunmuş bir çox şəxslərin həbs-istintaq materiallarının (bir qismi tərəfimizdən öyrənilmişdir) [4; 4, 576-581], eləcə də Kərim Həsənov və akademik İsa Həbibbəylinin 1990-cı illərdən bəri mövzuya dair apardıqları araşdırmalar [6; 7, 226-232] bu soyun şəcərəsini tamamlamaq, onu keçmişlə bu günə bağlamaq üçün xeyli dərəcədə əlavə - tamamlayıcı və dəqiqləşdirici bilgilər verir. Eyni zamanda, bu soyun nəsil məzarlıqlarında köhnə epigrafiq yazılar bəzi məqamların dəqiqləşdirilməsinə kömək edərdi.

ƏDƏBİYYAT

1. Тбилисская коллекция персидских фирманов. (Составители: Магали Тодуа, Исмаил Шамс). В двух томах. Том II. Тбилиси: из-во Главного архивного управления, 1989. 1176 с.
2. Fuad Əliyev, Mirabdulla Əliyev. Naxçıvan xanlığı. Bakı: “Şərq-Qərb”, 2007. 120 s.
3. Dərələyöz mahalının kameral təsviri (1831-ci və 1842-ci illər). Tərcümə edən, çapa hazırlayan və ön sözün müəllifi Nazir Əhmədli. Bakı: Elm və təhsil, 2017. 300 s.
4. Umudlu İ.B. Vəkilöğulları. Tarixi-bioqrafik araşdırma. Bakı: QAPP-Poliqraf, 2003. 536 s.
5. Umudlu İ.B. Vəkilöğulları. Əsilzadə soyun tarixi və şəcərəsi. (təkmilləşdirilmiş nəşr). Ön söz – akademik Teymur Bünyadov. Bakı: Apostroff, 2016. 584 s.
6. Həsənov K. H. və Həbibbəyli İ.Ə. Nəsil şəcərəsi. Bakı: 1992. 38 s.
7. Həbibbəyli İ. Ə. Nuhçixandan – Naxçıvana. Bakı: Elm və Təhsil, 2015. 845 s.

Исмаил Балы оглу Умудлу

О РОДОСЛОВИИ СУЛТАНОВ ПО СЕЛЕНИЮ ЯЙДЖИ НАХЧЫВАНСКОГО УЕЗДА

РЕЗЮМЕ

В статье отмечается, что родословия султанских родов, правивших отдельных магалов Нахчыванской области в период XVII – в первой половине XIX вв. является научным вопросом, находящийся в кругу генеалогического интереса. Один из этих родов был Ибрагим-султановы, представители которых правили всем Даралагазским магалом, и отдельными его деревнями, и проживали в основном в селение Яйджи. Опираясь к шахским фирманам и ранним камеральным описаниям края при русской власти, стало возможным привнести определенной ясность неизвестным страницам этого рода по указанному периоду. Установлен, что их родоначальником был Вели-кули хан, живший в период Шах Аббаса I (1587-1629). Его потомок Рагим султан из племени Кенгерлы правил Даралагазским магалом во второй половине XVIII века. Керим хан Зенд в 1773 г.

назначил Рагим султана на должность уполномоченного по финансы Нахчыванской области (*векалати-малийят*). В ходе ведения камерального описания Даралагазского магала (1831 и 1842 годов) семейные составы его сыновей и внуков с султанскими и бекско-агаларскими титулами, а также их имущественное положения зафиксированы в точности русскими чиновниками, что все эти достоверные данные позволил восстановить базовый период родословии.

Ismail Baly oglu Umudlu

**ON THE GENEALOGY OF THE SULTANS IN THE VILLAGE OF
YAJI OF THE NAKHCHIVAN DISTRICT**

SUMMARY

The article notes that the genealogy of the Sultan families that ruled certain Magals of the Nakhchivan region in the XVII - in the first half of the XIX centuries. is a scientific issue in the circle of genealogical interest. One of these clans was the Ibrahim-Sultanovs, whose representatives ruled the entire Daralagaz Magal and its individual villages, and lived mainly in the village of Yaji. Based on the Shah's firman and early cameral descriptions of the region under Russian rule, it became possible to bring some clarity to unknown pages of this kind over the specified period. It was established that their ancestor was Velikuli Khan, who lived during the period of Shah Abbas I (1587-1629). His descendant Rahim Sultan from the Kengerly tribe ruled the Daralagaz Magal in the second half of the 18th century. In 1773, Kerim Khan Zend appointed Rahim Sultan to the post of Finance Commissioner of the Nakhchivan Region (*Vekalati-maliyyat*). In the course of maintaining a cameral description of the Daralagaz Magal (1831 and 1842), the family structures of his sons and grandchildren with Sultan and Bek-Agalar titles, as well as their property status were recorded exactly by Russian officials, that all these reliable data allowed to restore the basic period of genealogy.